

Pääkaupunkiseudun ateistit ry

Wallininkuja 2 C 53, 00530 HELSINKI; www.ateistit.fi

.....

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2024

Hyväksytty yhdistyksen vuoden 2025 vuosikokouksessa 27.1.2025

Hallinto ja kokoukset

Jouni Luukkainen oli yhdistyksen puheenjohtaja ja taloudenhoitaja, Kimmo Sundström varapuheenjohtaja sekä Jari Hakkarainen hallituksen jäsen ja sihteeri. Hannu Töyri oli toiminnantarkastaja ja Kalevi Korppi varatoiminnantarkastaja. Luukkainen oli vastuullinen jäsenrekisterinhoitaja, Sundström juhlapuhujayhdyshenkilö ja Hakkarainen Vapaa Ajattelija -lehden jäsenetutustusten hoitaja.

Yhdistyksen vuoden 2024 vuosikokous pidettiin 1.3. Kallion Elokolossa. Hallituksen kokouksia oli kolme (1.–3.1. sähköpostitse, 21.2. puhelimitse ja sähköpostitse, 1.3.). Jäsenkirjeitä lähetettiin kaksi (21.2., 3.3.).

Jäsenistö

Vuoden lopussa A- eli aktiivijäseniä oli 5 (4) ja K- eli kannattajajäseniä 4 (4) eli yhteensä 9 (8); suluissa vuotta aiemmat luvut. Hiukan epävarmojen jäsentietojen mukaan toimintavuosina 1999–2024 yhdistykseen oli liittynyt 173 jäsentä, joista 6 oli kuollut, 62 eronnut ja 96 erotettu.

Kotisivu ja yhteystiedot

Yhdistyksellä on kotisivu www.ateistit.fi verkottajanaan Jouni Luukkainen. Mitä uutta? -osastossa on 50 päiväystä vuodelta 2024. Sivut ovat tunnettuja Vapaa-ajattelijain liittoa koskevista kriittisistä kannoistaan, uutisistaan ja artikkeleistaan.

Yhdistyksellä on oma sähköpostiosoitteensa ateistit@ateistit.fi.

Yhdistyksellä oli sähköisessä palvelussa seuraavat yhteystiedot: Pääkaupunkiseudun ateistit ry (puheenjohtajan puhelinnumero, yhdistyksen posti-, sähköposti- ja verkko-osoitteet).

Julkaisutoimintaa

Yhdistyksen kotisivun osastossa Uutiset ja artikkelit Luukkaisella oli 5 kirjoitusta, Sundströmillä 27 kirjoitusta ja yhdistykseen kuulumattomalla Raimo Toivosella 1 kirjoitus. Sundströmillä näitä kirjoituksia vuosilta 2000–2024 on yhteensä 1113.

Luukkainen ja Sundström kirjoittivat kommentteja tiedotusvälineiden verkkosivuille.

Puheenjohtaja Jouni Luukkaisen pyrkimykset vaikuttaa uskonnonvapaussäädäntöön ja sen käytäntöihin päättäjissä ja viranomaisissa

Kohdat a) ja b) koskevat aiemmilta vuosilta periytyviä, vielä kesken olevia asioita, mutta ne on nyt esitetty vain suppeasti ja jätetty laajemmat selostukset edellisten toimintakertomusten varaan.

a) Yhdistyksen lakiesitys vuonna 2017 aikuisten perusopetuksesta. Perusopetuslain (628/1998) 1 §:n 3 momentin mukaan aikuisten perusopetuksesta säädetään 46 §:ssä. Tämän pykälän alussa taas luetellaan ne muut saman lain säännökset, joita tähän opetukseen sovelletaan. Pykälää on aiemmin muutettu vain kolme kertaa, ja neljännen kerran pykälää muutetaan 1.8.2025 voimaan tulevalla perusopetuslain muuttamisesta annetulla lailla 1090/2024, josta tarkemmin alempana. Näistä kerroista luettelo on muutettu kolmella, erityisesti viimeisimmällä, ja kulloinkin vain minimaalisesti. Muutoin 46 §:n sovellettavien säännösten luettelo on alkuperäisessä 26 vuotta vanhassa asussaan, vaikka perusopetuslakiin on tehty monia muutoksia ja lisäyksiä.

Luukkainen teki 7.4.2017 yhdistyksemme nimissä opetus- ja kulttuuriministeriölle esityksen perusopetuslain 46 §:n sovellettavien säännösten luettelon muuttamisesta pykälän yksikäsitteisen sovellettavuuden, yhdenvertaisuuden ja uskonnonvapauden tähden (10 täydennystä vuosina 2017–2022). Asian (VN/5507/2020) vastuuvastuuvalmistelijana ministeriössä jatkaa hallitusneuvos Jenni Nuutinen.

Esityksemme ehdotti yksityiskohtaisesti perustellen, miten luettelo tulisi saattaa ajan tasalle. Tämä uudistus olisi täten vain tekninen.

Mutta esityksemme pyrkii myös sisällölliseen uudistukseen. Esitimme, että alaikäinen aikuisten perusopetuksen opiskelija käyttää itse puhe- ja päätösvaltaa opinnoistaan huoltajansa sijasta toisin kuin nykyään. Sama itsenäinen päätösvalta on jo opiskelijoilla lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa, vaikka niissä opiskelijat yleensä aloittavat opiskelunsa vuotta nuorempina. Tämän esityksemme yhdenvertaisuustavoitteen (ja -menetelmän) perustelu vaati kaikkia kolmea koulutusmuotoa koskevan lainsäädännön ja niille esitettyjen perusteluiden läpikäynnin.

Erityisesti tähtäämme siihen, että alaikäinen opiskelija saisi äskeisen nojalla uskonnollisen asemansa puitteissa itse – huoltajansa sijasta – valita katsomusaineensa (siis yhden pakollisen kurssin uskontoa/elämäkatsomustietoa). Sitenhän on asianlaita lukiossa.

Myös esityksemme sisällölliset tavoitteet ovat toteutettavissa 46 §:n luettelon yhteydessä.

Vastauksessaan 14.7.2017 ministeriö torjui yhdistyksemme esityksen.

Luukkainen kanteli lakiesityksemme tueksi samoin 7.4.2017 eduskunnan oikeusasiamiehelle Opetushallituksesta sen jouduttua vaikeuksiin aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa perusopetuslain 46 §:n sovellettavien säännösten luettelon päivittämättömyyden tähden. Monen vaiheen jälkeen kantelu siirtyi opetus- ja kulttuuriministeriön käsiteltäväksi, joka antoi 14.12.2017 vastauksen, jossa se kertoi tarkistavansa 46 §:n luettelon jo vuoden 2018 aikana. Mutta mitään ei ole kuulunut. Siksi Luukkainen on jatkanut toimintaansa [vuosina 2017–2024 yhteensä 53 asiakirjaa (258 sivua)], jota on selvitetty yhdistyksen toimintakertomuksissa.

Yllä mainitussa laissa 1090/2024 46 §:n luettelon muutoksen täsmälliseen muotoiluun vaikutti yhdistyksemme lausunto 18.6. (tai 19.6., koska lausunto ei ehtinyt ajoissa lausuntopalvelu.fi-verkkosivulle vaan lähetettiin vuorokauden vaihduttua sähköpostitse) opetus- ja kulttuuriministeriölle tähän lakiin johtaneen hallituksen esityksen luonnoksesta; pyysimme selventämään, koskeeko perusopetuslakiin esitetty uusi 4 a luku *Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja perusopetuksen oppimäärästä poikkeaminen* eli 20 a–20 i § todellakin myös aikuisten perusopetusta luettelon epäselvän muotoilun mukaan. Hallituksen esityksessä 46 §:n luettelossa oli sitten viitattu 4 a lukuun, mutta sivistysvaliokunta poisti viittauksen epähuomiossa luetteloon jääneenä. Tämä antoi kaksi opetusta. Ensiksi, luettelon päivittämättömyys on niin suurta, että se aluksi harhautti ministeriötä itseäänkin. Toiseksi, kävi selväksi, että aikuisten perusopetuksessa ei ole sellaista perusteellista oppimisen tukea kuin lasten perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa, jossa lukiolakiin jopa hiljan lisättiin kaksi 1.8.2025 voimaan tulevaa pykälää erityisopetuksesta. Aikuisten perusopetusta koskee lain 1090/2024 mukaan vain aiemmasta 18 §:stä *Eriyiset opetusjärjestelyt* eriytetty uusi 18 a § *Opiskelun poikkeava järjestäminen aikuisten perusopetuksessa*. Onpa tämä sitten epäyhdenvertaista tai ei, tilanne selkeni.

Tämän tähden yhdistyksemme saattoi 31.12. täydentää ja päivittää kokonaisuudessaan lakiesityksemme sen perusteluineen opiskelijan itsenäinen päätösvalta siis keskeisenä tavoitteena.

Opetushallituksen ratkaisut ennen vuotta 2022 olivat oikeansuuntaisia. Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet käytännössä siirtävät huoltajalta opiskelijalle vallan mahdollisessa opetuskielen ja äidinkielenä opettavan kielen valinnassa. Uskonnon ja omantunnon vapautta perusopetuksessa koskevissa ohjeissa 2014, 2016 ja 2018 oli lisäys, että aikuisten perusopetuksessa huoltajan sijasta valinnoista päättää opiskelija itse. Mutta ohjeessa 2022 tätä lisäystä ei enää ollut, ja päinvastoin ohjeen nojalla opiskelijan ja huoltajan ollessa erimielisiä siitä, osallistuuko opiskelija uskonnolliseen vaiko

sille vaihtoehtoiseen tilaisuuteen, koulu voi ratkaista asian opiskelijan vastaisesti.

b) Uskonnon ja elämäkatsomustiedon keskinäinen valinnaisuus 18 vuotta täyttäneille lukion opiskelijoille. Tässä kysymyksessä ei tapahtunut vuonna 2024 muuta kuin kohdassa c) kerrottu.

Sekä edellisen (1.1.1999–) että nykyisen (1.8.2019–) lukiolain mukaan opiskelijalle, joka aloittaa lukiokoulutuksen 18 vuotta täytettyään, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäkatsomustietoa. Lukioasetuksen (1.1.1999–31.7.2019) säännöksen nojalla sellaisenkin opiskelijan katsottiin aloittaneen opintonsa vasta 18 vuotta täytettyään, joka tosiasiallisesti oli aloittanut ne alle 18-vuotiaana mutta joka saman tai toisen koulutuksen järjestäjän opetuksessa jatkoi niitä 18 vuotta täytettyään, kunhan aiemmista opinnoista oli kulunut vähintään vuosi. Tämä säännös kumottiin kuitenkin erehdyksessä, paikkansa pitämättömin perusteluin, vuoden 2018 alusta valtioneuvoston 26.1.2017 tekemällä lukioasetuksen muutoksella. Tilanne on nyt epäselvä, ja perustuslain 80 §:n nojalla lukiolaki olisi täsmennettävä. Kuten aikuisten perusopetuksessa valintaoikeus tulisi olla 18 vuotta täyttäneellä opiskelijalla.

Luukkaisen yrityksistä lukiolain korjaamiseksi on selostettu yhdistyksen toimintakertomuksissa vuosilta 2018–2023.

c) Kantelut Opetushallituksen ohjeista. Luukkainen kanteli 11.4.2023 eduskunnan oikeusasiamiehelle Opetushallituksen 19.9.2022 antamista uskonnon ja omantunnon vapautta perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa koskevista ohjeista. Kantelut siirrettiin käsiteltäväksi Opetushallituksessa, joka antoi 26.3. vastauksensa, josta Luukkainen esitti 1.4. huomautuksen, johon apulaisoikeusasiamiehen pyynnöstä vastattiin 7.5., että se ei johtanut hänen toimenpiteisiinsä.

Opetushallitus lupasi vihdoinkin tarkastella perusopetusta koskevan ohjeen päivitystarvetta suhteessa vuosikirjapäätökseen KHO:2004:99, sillä koululla olisi ohjeen mukaan tämän ennakkoratkaisun vastaisesti oikeus estää uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattoman oppilaan huoltajaa siirtämästä oppilasta uskonnon opetuksesta elämäkatsomustiedon opetukseen vastoin toisen huoltajan kantaa. Mutta, kuten Luukkainen huomautti, Opetushallitus sivuutti sen, että aikuisten perusopetusta ei saisi velvoittaa yhteistyöhön kotien kanssa ennen perustuslain 46 §:n päivittämistä. Huomautuksen mukaan Opetushallitus ei myöskään esittänyt lukiota koskevan ohjeen korjaamista, vaikka yllä olevan ehdon ”joka aloittaa lukiokoulutuksen 18 vuotta täytettyään” tulkinnan ankaroittaminen pelkällä ohjeella on vastoin perustuslain 80 §:n vaatimaa lailla säätämisen tasoa.

Kimmo Sundströmin sarjat ja luettelot

Hautausmaasarja, sarja vaihtoehtoisista hautausmaista kertovia artikkeleita valmistui vuonna 2020, mutta Sundström päivitti artikkeleita vuonna 2024. Sundström päivitti vuonna 2024 Vapaa-ajattelijain liitosta kertovaa kirjoitusta Luetteloita.

Sundström täydensi vuonna 2024 kutakin seuraavista kirjoitusten sarjoista:

Lehtiarviot

Vapaa-ajattelijain liiton tilinpäätökset

Prometheus-seremoniat Oy

Eroakirkosta.fi-palvelu

Uskontojen uhrien tuki UUT ry

Valtion yleisavustukset uskonnollisille yhdyskunnille

Rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien lukumäärät

Uskonnollisten yhdyskuntien jäsenmäärät

Juhlapuhujien tuki

Yhdistys tuki kulukorvausten muodossa Uskonottomat juhlapuhujat ry:n jäseniä, pääkaupunkiseudulla toimivia puhujia ja harkinnanvaraisesti muitakin, kuitenkin erityisesti aloittelevia puhujia (1.1.2020 alkaen enintään 140 euroa/puhetapahtuma ja enintään 1400 euroa kalenterivuodessa/puhuja).

Jäsenmaksut

Jäsenmaksut olivat A- eli aktiivijäseneksi hyväksytyiltä 33 euroa ja K- eli kannattajajäseneltä 35 euroa. Yhdistys tilasi jäsenmaksuun sisältyvänä Vapaa Ajattelija -lehden jäsenelle.

Talous

Yhdistyksen taloudellinen tilanne oli tasapainoinen. Tuloslaskelma vuodelta 2024 oli 412,87 euroa alijäämäinen. Tase 31.12.2024 oli 1304,16 euroa. Yhdistyksen talous perustuu jäsenmaksujen ohella lahjoituksiin.